

Izići na svjetlo

Prof. dr. sc. Helena Peričić profesorica je na Odjelu za kroatistiku i slavistiku Sveučilišta u Zadru, a kao komparatist suradnica je i na drugim sveučilištima i znanstvenim ustanovama. Uz znanstvene radove i publicistiku objavila je prozu i poeziju te dramske tekstove.

Izići na svjetlo (Gradska knjižnica Zadar, 2005.) njezina je zbirka četiriju drama (sve su jednočinke) – *Magdalena Francisca Illyrica*, *Soror Mea*, *Izgaranje ili Ratni profiteri*, *Izići na svjetlo*, koje govore o sudbini žene na njezinu putu, sve u želji i nastojanju da se odupre zlokobnu udesu i iziđe iz toga prokletstva i mraka na svjetlo. Ovi su dramski tekstovi pisani u razdoblju od desetak godina (1993.-2002.), a povezani su temom rata: dva su prva utemeljena na povijesno-faktografskim činjenicama, pretežito životopisne naravi, koji govore najprije o Magdaleni Francisci, nazvanoj Illyrica, a drugi o Čiki i njezinim kćerima što osnovaše čuveni benediktinski samostan sv. Marije u Zadru.

Sljedeća dva teksta (*Izići na svjetlo* i *Izgaranje ili Ratni profiteri*) donose ratna zbivanja, traume i tjeskobe što su zapravo na određen način i bez obzira na vrijeme i prostor važne odrednice i onih naprijed navedenih drama. Dakle, ti su protagonisti i njihove sudbine tematizirane ratom bile osobe iz daleke prošlosti, što je slučaj u prvoj jednočinki – “lutkarskom komadu” – *Magdalena Francisca Illyrica*, gdje se događa individualna tragedija u raljama kolektivna udesa, ratnih, povijesnih okolnosti u 17. stoljeću ili, slično tomu, u “povijesnom dramskom kolažu u osam slika” – *Soror Mei*, gdje su u vidu svojevrсна pregleda dani isječci iz davnih vremena zadarskih benediktinki od 13. stoljeća do naših dana bili iz suvremenosti, kako je to u dramama *Izići na svjetlost* i *Izgaranje ili Ratni profiteri* – “farsi za čitanje i razbibrigu”.

Rat je “okvir prokletstva” i sila koja upravlja sudbinama ovih “heroína”, iznimno jakih žena, ali one, istodobno i pobunjene i razigrane i povrijeđene, postaju “žrtve ratnih profitera”, veli Hemingway u dijalogu s Marijom (*Izgaranje ili Ratni profiteri*) kada ona govori skamenjena od boli: “Nemam više sućuti... jer svako odlamanje od mene znači komad manje u meni.”

Žrtvu i požrtvovanje posve različito poimaju Marija iz suvremene drame i Magdalena iz povijesnih vremena koja će, nakon što ju starac Martin upozorava kako je umorna i da treba predahnuti, reći: “Umorna? Ujače, ta još toliko toga valja učiniti. Toliko ljubavi i skrbi udijeliti.”

Dakle, Marija, prevarena i ostavljena žena, koja sve dublje tone u mraku i koja se nakon Petrova odlaska s drugom ženom opet odlučuje na pogrešan korak – odlazeći u rat u znak prijezira, ionako tragična i promašena života, skapava u mukama svoga bezizlaza. Pa i Ana, iz jednočinke *Izići na svjetlo*, također je tragična zato što joj sin, kročivši iz tame na svjetlo dana “samo na pet minuta”, odmah biva ubijen, a svjetlost je, koliko god pokušavala doprijeti do nje, sinovljevom smrću zauvijek utrnuta za Anu.

Nasuprot njima, odabravši pravi put, bez obzira što je prate mrak i svakojake kušnje, Magdalena se ne gubi u potrazi za svjetlom nego odvažno i dosljedno, vođena dobrotom, altruizmom i istinom – spremna na svaku žrtvu, traga i pronalazi ono za čim očajnički i uzaludno vapi druge junakinje, a to je ljubav.

Dok Marija i Ana, suvremene junakinje, buneći se i u toj borbi ljubav i sreću traže u stjecanju, posjedovanju (npr. muškarca) i vladanju – dakle u *imati*, uvjerenе da dajući, darujući i praštajući – gube, dotle će junakinje drama s tematikom daleke prošlosti (Magdalena, pa i Dornana iz *Soror Mei*) u svojoj “pobuni”, nakon svega, nošene sebedarivanjem i požrtvovnošću radi Drugoga, doseći ljubav – “čuvaricu svjetlosti” i istinsku sreću ustrajno težeći za onim – *biti*.

Ove četiri drame ženskih individualnih sudbina, zapravo četiri zasebna putovanja za “izlaskom na svjetlo” – u potrazi za srećom – odvijaju se na pozornici kolektivne destrukcije u zajedničkoj drami zla, kada je “vrijeme nevrijeme”, kada strahote rata postaju okvir i opća odrednica koja upravlja svime, kako se to često događalo i Zadru, povijesnom gradu.

Dakle, ti se ženski likovi na svojim putovima bune, očajavaju, zapadaju u rezignaciju, ali pronalaze izlaz, pod uvjetom da su učinile pravilan odabir, pa ih njihove uistinu zanimljive sudbine i osobine povezuju više negoli sami rat.

Predstavljajući tako sudbinu žene u povijesnim relacijama kroz zanimljivo i moderno oblikovanje ovih jednočinkâ, slijedeći suvremeni trend kratkih drama, autorica gradi osobit dramski svijet opečaćen vlastitom istinom.

Šimun MUSA